

www.nhc.no

Halvparten av Roma-barna i Kosovo mangler identitetspapirer og eksisterer ikke offisielt. Hvordan vil en ny stat ta vare på dem?

Den norske Helsingforskomité

stiftet i 1977

Helsingforskomiteens virksomhet er basert på Helsingforserklæringen som ble undertegnet av 35 europeiske og nordamerikanske stater på Konferansen om sikkerhet og samarbeid i Europa (KSSE) i 1975. I erklæringen blir det slått fast at respekt for menneskerettighetene er en vesentlig faktor for den fred som er nødvendig for å sikre utviklingen av vennskap og samarbeid mellom statene.

Formål

Helsingforskomiteen arbeider for å fremme demokratisk utvikling og menneskerettigheter både i vårt eget land og internasjonalt. Komiteen fokuserer på alle deltakerstater i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE), det vil si stater i Europa, Sentral-Asia og Nord-Amerika. Komiteen skal ikke ta hensyn til statenes ideologier eller politiske systemer, men konsentrere seg om brudd på Helsingforserklæringens og senere OSSE-dokumenters bestemmelser. Helsingforskomiteen er partipolitisk uavhengig.

Virkemidler

Overvåking og rapportering

Gjennom å overvåke og rapportere om menneskerettighetssituasjonen retter Helsingforskomiteen søkelyset på statenes brudd på eller manglende implementering av menneskerettighetene. Komiteen legger særlig vekt på overvåking av minoritetsrettigheter, frie medier og utvikling av demokratiske institusjoner.

Valgobservasjon

Gjennom å observere og rapportere om gjennomføring av valg, bidrar Helsingforskomiteen til å styrke demokratiske institusjoner.

Prosjektstøtte

Gjennom kunnskapsoverføring og finansielle bidrag, hjelper Helsingforskomiteen lokale krefter med å bygge opp uavhengige organisasjoner, medier og institusjoner. På denne måten styrkes det sivile samfunn.

Undervisning og informasjonsvirksomhet

Gjennom undervisning og informasjon om demokrati og menneskerettigheter, internasjonal rett og flerkulturell forståelse, bidrar Helsingforskomiteen til positiv holdningsskapning og økt oppmerksomhet om brudd på menneskerettighetene. Komiteen har et aktivt forhold til medier og har som målsetting å påvirke opinion og myndigheter i aktuelle saker.

Deltakelse i internasjonale prosesser

Gjennom deltakelse i internasjonale møter og konferanser, søker Helsingforskomiteen å påvirke stater og internasjonale organisasjoner til å øke respekten for menneskerettighetene.

Perspektiver 2008

Den norske Helsingforskomite har gjennom de siste årene bygget ut aktiviteten betydelig. I dag arbeider det mer enn 15 ansatte i sekretariatet i Oslo, og vi har et eget kontor i Kirgisistan (Sentral-Asia), med to ansatte. Komiteen er også representert i Kosovo og i Murmansk.

Helsingforskomiteen arbeider med menneskerettighetsspørsmål i hele Europa, også i vårt eget land. Vår rolle skal være å få frem uavhengig og veldokumentert informasjon. Vi skal være med å overvåke og rapportere om alvorlige menneskerettighetsproblemer. Og vi ønsker å samarbeide nært med andre menneskerettighetsorganisasjoner internasjonalt.

I Norge er vi opptatt av en rekke spørsmål. Forholdene for flyktninger og asylsøkere er gjenstand for et kritisk søkelys fra vår side. Vi arbeider også med situasjonen i norske fengsler og lukkede institusjoner og vi har besøkt en rekke fengselsinstitusjoner de siste årene.

Helsingforskomiteen er bekymret for menneskerettighetenes vilkår i dagens Russland.

Vi er bekymret over forsøk på å kontrollere frivillige organisasjoner, begrensninger i ytringsfriheten og en økende politisk ensretting. Dessverre synes utviklingen å gå i en autoritær retning. Vi er også bekymret over situasjonen i Nord-Kaukasus. Fortsatt finner tortur og forsvinninger sted, uten at myndighetene forsøker å finne ut hva som har skjedd.

I november 2007 delte vi ut Sakharovs Frihetspris til den russiske menneskerettighetsforkjemperen Svetlana Gannusjkina. Hun leder Civic Assistance Committee og flyktningprogrammet til Memorial. Gannusjkina er en modig kvinne som taler direkte til de øverste maktavere i Kreml. Hennes organisasjon gir støtte til flyktninger og internt fordrevne fra blant annet Nord-Kaukasus.

Helsingforskomiteen vil fortsatt følge situasjonen i Russland nøye. Vi vil samarbeide nært med russiske menneskerettighetsorganisasjoner som den russiske Helsingforskomiteen, Memorial og Demos.

Gjennom de siste årene har Helsingforskomiteen arbeidet med menneskerettighetsundervisning i Nordvest-Russland. I samarbeid med Murmansk og Severomorsk kommuner på russisk side og Tromsø og Sør-Varanger på norsk side, arbeider vi med opplæring i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse blant ungdom, lærere, journalister og andre grupper i Barentsregionen.

Dette er en del av Helsingforskomiteens arbeid for å fremme menneskerettighetsundervisning nasjonalt og internasjonalt. Vi tror det er viktig å utvikle samarbeid om demokrati og menneskerettigheter.

Kosovo ble erklært uavhengig 17. februar 2008. Helsingforskomiteen har fulgt utviklingen i regionen og i Kosovo tett gjennom mange år. Vi er opptatt av at minoritetsgrupper i Kosovo blir gitt den nødvendige beskyttelse og får sine legitime rettigheter respektert. En ny statsdannelse må vise respekt for de grunnleggende rettighetene til alle sine borgere. Helsingforskomiteen er involvert i et arbeid for å styrke det nye Helsingforsrådet i Kosovo, slik at det kan bidra best mulig til å overvåke situasjonen i eget land.

Bjørn Engesland,
generalsekretær

Sekretariatet

Ledelsen

Bjørn Engesland
Generalsekretær i Helsingforskomiteen. Daglig leder av Det norske menneskerettighetshuset (DNM) i Oslo. Styremedlem i Senter for Menneskerettigheter ved UiO, samt medlem av representantskapet for Oslo senteret for Fred og Menneskerettigheter.

Gunnar M. Karlsen
Assisterende generalsekretær. Landrådgiveransvar for Tyrkia, Armenia og Rwanda. Fagansvarlig for rettsoppgjør og internasjonale straffedomstoler.

Fernanda Zubillaga Nilsen
Kontorsjef med ansvarsområdene administrasjon, økonomi og regnskap.

Informasjon og EØS

Silja Nordahl
Informasjonsleder.

Vanja Bentsen Kleven
Prosjektleder for prosjektet EØS-finansieringsordningene.

Anders Nielsen
Informasjonsmedarbeider. Ansvarlig for EØS-prosjektets nettportal www.ngonorway.org

Undervisning

Enver Djuliman
Undervisningsleder med hovedansvar for aktiviteter i Russland, Hviterussland og Ukraina.

Lillian Hjorth
Fagsjef i menneskerettighetsundervisning. Redaktør for Menneskerettighetsmagasinet MR. Sluttet 1. juni 2007.

Mina Skouen
Undervisningsmedarbeider med hovedansvar for aktiviteter i Norge, i Tsjetsjenia og på Balkan.

Landrådgivning

Aage Borchgrevink
Rådgiver med lederansvar for Russlandsgruppen. Styremedlem i Russia Justice Initiative.

Anne Marit Austbø
Rådgiver i Russlandsgruppen.

Inna Sangadzhieva
Prosjektmedarbeider i Russlandsgruppen.

Toita Asjgirieva
Frivillig deltidsmedarbeider i Russlandsgruppen.

Berit Lindeman
Rådgiver med ansvar for Sentral-Asia, Hviterussland, Ukraina og Aserbajdsjan. Valgobservasjon.

Ole B. Lilleås
Rådgiver med ansvar for Balkan. Fagansvarlig for Norsk NGO-forum og arbeid opp mot FNs menneskerettighetsråd.

Praktikanter

Maddalena Parolin
Praktikant våren 2007.

Gloria Pesarin
Praktikant høsten 2007. Case Matrix prosjektet.

Utekontorer

Ivar Dale
Stedlig representant ved Sentral-Asia kontoret i Bisjkek, Kirgisistan.

Davran Ilahunov
Prosjektmedarbeider ved Sentral-Asia kontoret i Bisjkek, Kirgisistan.

Julie Chadbourne
Stedlig representant ved lokalkontoret i Kosovo.

I tillegg har komiteen engasjert medarbeidere/praktikanter i kortere perioder for hjelp til konkrete prosjekter eller forefallende arbeid: Ragna Kristiansen, Michela Costa og Eugenia Khoroltseva.

Organisering

Helsingforskomiteens organer er årsmøtet, rådet og styret. Årsmøtet er komiteens øverste organ og består av medlemmer av rådet og styret. Styret møtes en gang i måneden for å legge opp komiteens strategi, foreta prinsipielle beslutninger og har ansvaret for økonomiske disposisjoner. Generalsekretæren leder sekretariatet som står for komiteens daglige drift og er ansvarlig for at styrevedtak følges opp.

Styret

Leder: Stein Ivar Aarsæther Informasjonsdirektør ved ABB i Zurich.

Nestleder: Ragnhild Astrup Tschudi Menneskerettighetsaktivist med særlig fokus på Russland og Øst-Europa.

Helge Blakkisrud Forsker ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI). Leder for Avdeling for Russland og Eurasia.

Hans Morten Haugen Førsteamanuensis, Diakonhjemmets Høyskole.

Hauk Lund Daglig leder ved Sjø&Lund.

Anne Julie Semb Førsteamanuensis ved Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo.

Julie Wilhelmsen Forsker ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI) med spesialområdene Russland, Tsjetsjenia og Kaukasus.

Rådet

President:	• Arne Fjeld (2010)	• Pål Erik Plaum (2010)
Kristin Clemet (2010)*	• Dankert Freilem (2009)	• Victor Roddvik (2009)
Visepresident:	• Grethe Fossum (2010)	• Jan Tore Sanner (2009)
Anniken Huitfeldt (2010)	• Bjørn Cato Funnemark (2008)	• Marianne B. Skou (2009)
• Ellen Juul-Andersen (2008)	• Aleksander Gleichgewicht (2009)	• Erik Solheim (2009)
• Frode Bakken (2010)	• Fredrik Grønningsæter (2010)	• Lars Petter Soltvedt (2010)
• Trond Bakkevig (2009)	• Bernt Hagtvet (2008)	• Atle Sommerfeldt (2009)
• Peter Batta (2010)	• Bjørn Hoelseth (2008)	• Bjørn Stordrange (2009)
• Jo Benkow (2009)	• Leiv Hovelsen (2008)	• Michael Tetzschner (2009)
• Morten Bergsmo (2009)	• Ingunn Jordheim (2009)	• Ane Sofie Tømmerås (2008)
• Tor G. Birkeland (2010)	• Knut Kloster jr. (2009)	• Linn Ullmann (2010)
• Anne Marit Bjørnflaten (2010)	• Berit Kvæven (2009)	• Kåre Vollan (2010)
• Anders Bratholm (2009)	• Arne Liljedahl Lynngård (2010)	• Maria Warsinski (2008)
• Bernt Bull (2008)	• Inge Mannsåker (2008)	• Edward C. Whyte (2008)
• Nils Butenschøn (2008)	• Eigil Nansen (2010)	• Svein Wilhelmsen (2008)
• Tor Bøhler (2010)	• Mette Newth (2010)	• Kristin Aase (2009)
• Juni Dahr (2009)	• Manuela Ramin Osmundsen (2009)	
• Ole Drolsum (2010)		*Valgår
• Grete Faremo (2008)		

Innhold

Den norske Helsingforskomité	2
Perspektiver 2008	3
Sekretariatet	4
Organisering, styre og råd	5

I Internasjonalt menneskerettighetsarbeid	6
RUSSLAND OG ØST-EUROPA	6
Den russiske føderasjon	6
Hviterussland	9
Ukraina	9
SØR-KAUKASUS	10
Armenia	10
Aserbajdsjan	10
Georgia	10
MIDTØSTEN/ASIA	11
Tyrkia	11
Nord-Irak	11
Israel	12
Indonesia	12
Kina	12
SENTRAL-ASIA	12
Kasakhstan	13
Kirgisistan	13
Tadsjikistan	14
Turkmenistan	14
Usbekistan	15
VEST-BALKAN	15
Albania	15
Bosnia og Hercegovina	15
Kroatia	16
Makedonia	16
Montenegro	16
Serbia / Kosovo	16
NETTVERK OG MELLOMSTATLIGE PROSESSER	18

II Menneskerettigheter i Norge	21
---------------------------------------	----

III Menneskerettighetsundervisning	23
---	----

IV EØS-finansieringsordningene	26
---------------------------------------	----

V Informasjonsvirksomhet	27
---------------------------------	----

VI Økonomi	27
-------------------	----

Internasjonalt menneskerettighetsarbeid

Helsingforskomiteen har et sterkt internasjonalt engasjement og følger med på utviklingen av det internasjonale menneskerettighetssystemet. Arbeidet går ut på å:

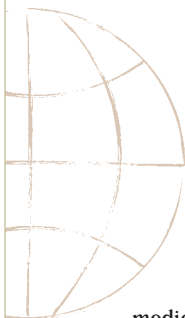
- overvåke og rapportere om menneskerettighetssituasjonen i land som har vært preget av krig og konflikt, som har diktatorisk styre eller som er i ferd med å utvikle nye demokratier
- observere og kommentere på valg og valgprosesser
- gi finansiell, faglig og praktisk støtte til uavhengige miljøer og menneskerettighetsorganisasjoner
- påvirke norske utenrikspolitikere og utlendingsmyndigheter ved møter og brev
- utvikle og støtte prosjekter innen menneskerettighetsundervisning

Personer i Norge som kommer fra de landene vi arbeider i, henvender seg ofte til Helsingforskomiteen for hjelp til sine saker i forbindelse med søknader om asyl, oppholdstillatelse og familiegjenforening. Komiteens landrådgivere bruker betydelig tid på slike henvendelser.

RUSSLAND OG ØST-EUROPA

Den russiske føderasjon

Ansvarlig: Aage Borchgrevink

Russland og Tsjetsjenia har i mange år fått Helsingforskomiteens største oppmerksomhet.

Konflikten i Nord-Kaukasus er fremdeles det mest prekære menneskerettighetsspørsmålet i Russland. Under president Ramzan Kadyrovs regime er tortur, kidnappinger og forsvinninger utbredt, og straffefriheten rår.

President Putin har økt presset mot uavhengige medier og ikke-statlige organisasjoner, og stadig flere regimekritikere opplever forfølgelse. Den uavhengige avisen Novaja Gazetas kontor i Nizjnij Novgorod ble for eksempel rasert 30. august, og alle datamaskiner konfiskert.

Politiker og menneskerettighetsforkjemper Farid Babajev fra Dagestan ble skutt den 21. november og døde tre dager senere.

Natt til 24. november ble menneskerettighetsorganisasjonen Memorials leder Oleg Orlov og tre journalister kidnappet fra et hotell i Ingusjetias hovedstad Nazran. De ble mishandlet i flere timer, før de ble sluppet fri på et jorde utenfor byen. De måtte ta seg tilbake til byen barbert og i undertøyet.

Overføringsflyktninger og asylsøkere

Helsingforskomiteen har bistått en rekke asylsøkere, fremmet tre overføringssaker (hvorav én ble avslått), samarbeidet med de relevante utlendingsmyndighetene, og gitt dem generell informasjon samt opplysninger i enkeltsaker.

Menneskerettighetsdomstolen

I første halvdel av 2007 avsa Europarådets menneskerettighetsdomstol (EMD) åtte dommer mot Russland for graverende brudd på menneskerettighetene. Russland utbetaler erstatninger, men viser ellers liten vilje til å følge opp dommene. Helsingforskomiteen har i 2007 hjulpet tsjetsjenske personer i Norge med å ta sin sak mot russiske myndigheter til Europarådets Menneskerettighetsdomstol i Strasbourg via Russian Justice Initiative.

Faktareise

- › Reise til Moskva 15.-18. januar for å møte menneskerettighetsorganisasjoner, journalister og politikere. Ved generalsekretær Bjørn Engesland.

Memorials leder Oleg Orlov og tre journalister ble kidnappet og banket opp utenfor Ingusjetias hovedstad Nazran. De ble hentet i resepsjonen på hotell Assa, der Helsingforskomiteen pleier å bo ved reiser til Ingusjetia.

Gannusjkinas organisasjon *Civic Assistance Committee* er et nettverk av 58 kontorer som gir humanitær og juridisk støtte til flyktninger og internt fordrevne i 46 russiske regioner. I Borodzinovka bor det nå 44 flyktningfamilier med mer enn 40 barn som ikke har fått skolegang på tre år og trenger et utdanningstilbud. Flyktningene venter også på erstatning for tapte og forlatte hus. De har akutt mangel på mat, ved, varme klær og husholdningsartikler. Dessuten mangler de helsetilbud og medisinsk hjelp.

- › Ditto reise for Aage Borchgrevink i februar til Moskva, og Moskva oblast.
- › Undersøkelsesreise i slutten av oktober til Dagestan, Tsjetsjenia, Ingusjetia, Kabardino-Balkaria og Moskva, for å følge opp prosjektene DNH støtter i Nord-Kaukasus, situasjonen for menneskerettighetsforsvarere og klagere til EMD i Strasbourg. Ved Aage Borchgrevink.

Appell og kampanje

- › *Open Letter of Support for the Society for Russian-Chechen Friendship*. Brev til Russlands president Vladimir Putin og høyesterettsjustitiarius Viatsjeslav Lebedev, med krav om å ta til følge anken mot nedleggelsen av Det russisk-tsjetsjenske vennsforbundet. Ført i pennen av Den internasjonale Helsingforsføderasjonen, med over 100 underskrifter fra hele verden. Wien, 19. januar.

- › *Respect the March of Dissent*. Brev til myndighetene i byen Nizjnij Novgorod med appell om å respektere ytringsfriheten, organisasjonsfriheten og forsamlingsfriheten ved å la den planlagte opposisjonsmarsjen 24. mars få gå i fred uten innblanding fra politi og sikkerhetsstyrker. Ved Helsingforskomiteen, Human Rights House Foundation og Norsk PEN, 23. mars.

"Noe av det fineste jeg har opplevd i mitt liv", sa Ludmila Alekseeva om vestlandets kyst og fjorder.

Helsingforspionér på besøk i Norge

Ludmila Alekseeva var en av 11 dissidenter som grunnla den første Helsingforskomiteen i Moskva i 1976. Hun besøkte Norge 21.-25. mai 2007 for å møte norske myndigheter og organisasjoner i Oslo og Bergen.

OSSE

- › *Freedom of expression and free media in Russia*. Innlegg på Human Dimension Implementation Meeting, Working Session 16: Fundamental Freedoms II: Freedom of expression, free media and information, 4. oktober. Ved Vanja Bentsen Kleven

Årsmøtuttalelse 2007

- › *Nordområdepolitikk må prioritere demokrati og menneskerettigheter*. Vedtatt av Helsingforskomiteens årsmøte 26. mars 2007.

Minnemarkering

Ettårsdagen for drapet på den russiske journalisten og menneskerettighetsforsvareren Anna Politkovskaja ble markert på et stappfullt Nobels Fredssenter 8. oktober. Tilstede var blant annet utenriksminister Jonas Gahr Støre.

Arrangører: Helsingforskomiteen, Human Rights House Foundation, Norsk Journalistlag, Norsk PEN, Nobels Fredssenter og Støttekomiteen for Tsjetsjenia.

Nettprat på VG

- › Tsjetsjenske "Khamzat" ble utsatt for tortur under Russlands 'krig mot terror', og har i sin klage til russiske justismyndigheter og EMD i Strasbourg implisert den nåværende tsjetsjenske presidenten Ramzan Kadyrov i tortur, mishandling og drap i hemmelige fengsler i Tsjetsjenia. Sammen med

Russlandsrådgiver Aage Borchgrevink svarte han på VG-lesernes spørsmål i nettpraten 8. oktober.

- › Sakharov-prisvinner Svetlana Gannusjkina og Aage Borchgrevink svarte på spørsmål i VGs nettpat 29. november.

Bok

- › Russlandsrådgiver Aage Borchgrevink hadde deler av 2006 og 2007 forfatterpermisjon for å skrive boken *Den usynlige krigen. Reise i Tsjetsjenia, Ingusjetia og Dagestan*. Boken ble utgitt på Cappelen forlag og lansert ved et seminar på Menneskerettighetshuset i Oslo 17. oktober.

Avisdebatt

- › Russlandsrådgiver Aage Borchgrevink i debatt med utenriksminister Jonas Gahr Støre om tydeligere norsk støtte til russiske menneskerettighetsforkjempere. Dagbladet, oktober-november.

Brev

- › Åpent brev til Ingusjetias president Murat Zjazikov. Appell om etterforskning av kidnapping av Memorials leder Oleg Orlov og tre journalister i Nazran. 27. november.

Film og debatt

- › Visning av dokumentarfilmen *Crying Sun* fra en fjellandsby i Tsjetsjenia, med etterfølgende debatt. Gjester: Svetlana Gannusjkina, vinner av årets Sakharovpris. Eliza Musajeva fra Memorials kontor i Groznyj og mottaker av Sakharovprisen 2002. Arrangører: Helsingforskomiteen, Amnesty Blindern og Støttekomiteen for Tsjetsjenia. 28. november.

Andrej Sakharov Frihetspris

Prisen deles jevnlig ut av Den norske Helsingforskomité til personer som på grunn av demokratisk engasjement utsettes for forfølgelse i sitt hjemland. Den 29. november ble prisen tildelt menneskerettighetsforkjemperen Svetlana Gannusjkina ved en seremoni på Det Norske Teatret. Hun er stifter og leder av den russiske flyktningorganisasjonen Civic Assistance Committee og leder også Memorials program for flyktninger og internt fordrevne i Russland. Gannusjkina fikk prisen for sitt fremragende og modige arbeid for fremme av menneskerettighetene i Russland gjennom mange år.

Norske myndigheter var representert ved statssekretær i Utenriksdepartementet, Raymond Johansen, og andre nestleder i Stortingets utenrikskomité, Erna Solberg.

I løpet av sitt Oslo-besøk hadde Svetlana Gannusjkina også møter på Statsministerens kontor, og med Utenriksdepartementet, Stortingets Utenrikskomité, Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda, menneskerettighetsorganisasjoner og flere av norske medier. Hun deltok dessuten på andre Russlandsarrangementer i dagene før og etter prisutdelingen.

Svetlana Gannusjkina mottok Andrej Sakharovs Frihetspris 2007 på Det norske Teatret 29. november.

Seminar

- › *Russland foran Duma-valget 2. desember*, på Menneskerettighetshuset i Oslo. Gjesteinnledere: Svetlana Gannusjkina, årets mottaker av Sakharovprisen, Eliza Musajeva, fra International Helsinki Federation i Wien, og mottaker av Sakharovprisen 2002, Julie Wilhelmsen, Russlandsforsker ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt, Erna Solberg, andre nestleder i Stortingets utenrikskomité. 30. november.

Parlamentsvalg

Russland akkrediterte kun 50 internasjonale observatører til parlamentsvalget 2. desember. Tidligere på høsten initierte Russland et forslag om å begrense antall observatører i tidligere sovjetrepublikker og å innføre forbud mot at rapportene deres gjøres kjent umiddelbart etter at et valg er holdt. OSSE erklærte parlamentsvalget i desember som "et skritt tilbake" i Russlands demokratiske utvikling.

Helsingforskomiteen ble oppsøkt og intervjuet av media i forbindelse med kritikk mot valget.

Prosjektstøtte

DNH støttet flere menneskerettighetsorganisasjoner, medieprosjekter og advokatnettverk økonomisk med midler fra UD og Fritt Ord.

Undervisning

Helsingforskomiteens undervisningsavdelingen har i løpet av 2007 hatt prosjekter både i Barentsregionen og Tsjetsjenia/Ingusjetia. Les mer på side 23-24.

Hviterussland

Ansvarlig: Berit Lindeman

Utviklingen i Hviterussland er preget av maktkonsentrasjon og autoritær styreform under president Lukasjenko. Samtidig finnes det et aktivt sivilt samfunn og politisk opposisjon som har stort behov for støtte og hjelp utenfra.

Den hviterussiske Helsingforskomiteen fikk i januar ordre om forlate sine kontorlokaler da myndighetene sa opp leiekontrakten og nektet å leie organisasjonen andre lokaler. Saken pådro seg internasjonal oppmerksomhet og etter reaksjoner fra EU fikk komiteen likevel benytte lokalene i ett år til.

Filmvisning

› Filmen *The Square* følger demonstrantene og opposisjonen under presidentvalget i mars 2006, og gir et innblikk Hviterusslands styresett de siste 10 årene. Visning for norske ungdomspolitikere på Menneskerettighetshuset i Oslo, 21. mars. Arrangører: Helsingforskomiteen og Human Rights House Foundation.

Protestbrev

› *Criminal Persecution of Youth for Political Views*. Protestbrev til hviterussiske myndigheter mot rettsforfølgelse av ungdomsaktivister. Helsingforskomiteen og Human Rights House Foundation, 10. mai.

Internasjonal kampanje

› Helsingforskomiteen deltok i en internasjonal kampanje mot at Hviterussland skulle få innpass i FNs Menneskerettighetsråd 17. mai 2007.

Appell til Høyesterett

I juli 2007 erklærte FNs menneskerettighetskomité at nedleggelsen av Menneskerettighetscenteret Viasna i 2003 var i strid med forsamlingsfriheten. Viasnas søknad om gjenregistrering i august 2007 ble likevel avslått. Organisasjonen

anket til høyeste nivå, og en rekke internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner, blant dem Helsingforskomiteen, appellerte til hviterussisk høyesterett om å ta anken til følge.

Prosjektstøtte

Konfidensielt

Undervisning

Les om undervisningsprosjektene for Hviterussland på side 24.

Hviterussisk studine demonstrerer mot president Lukasjenko og for demokrati i hovedstaden Minsk. Foto: Human Rights Centre Viasna.

Ukraina

Ansvarlig: Berit Lindeman

Valg

Helsingforskomiteen ble hyppig brukt av norske medier som kommentator til den politiske utviklingen i forbindelse med turbulente parlamentsvalg høsten 2007.

Faktareise

Komiteen reiste til Ukraina i juni for å få oppdateringer på utviklingen. Ved Berit Lindeman.

Prosjektstøtte

› Ukrainian Helsinki Union /Kharkiv Public Committee for Human Rights Defense

Undervisning

Les om undervisningsprosjektene for Ukraina på side 24.

SØR-KAUKASUS

Armenia

Ansvarlig: Gunnar M. Karlsen

Til tross for medlemskap i Europarådet og andre internasjonale organisasjoner som stiller krav om respekt for menneskerettighetene, skjer det mange og alvorlige overgrep i landet. Blant hovedproblemene er tortur og mishandling i politiarrest og i militæret, samt manglende mediefrihet. Det er rettet kritikk mot måten politiske valg blir gjennomført på, blant annet for skjev mediedekning og ulike former for juks på valgdagen.

Rapporter

- › *Mental health institutions in Armenia*. Samarbeidsprosjekt mellom Den norske Helsingforskomité og Helsinki Association of Armenia. Januar 2007.

Prosjektstøtte

- › Samarbeidsprosjekter med Armenian Helsinki Association om overvåking av forholdene for frihetsberøvede personer samt forholdene i psykiatriske institusjoner.

Militærvakt i Armenias hovedstad Jerevan.

Aserbajdsjan

Ansvarlig: Berit Lindeman

Journalisttrakkassering

Helsingforskomiteens arbeid i Aserbajdsjan i 2007 har vært knyttet til oppfølging av den stadig grovere trakasseringen av journalister og medier.

I oktober ble journalisten Eunullah Fatullaev dømt til åtte og et halvt års fengsel for å ha publisert "trusler om terrorisme" og "tilskyndelse til hat mellom folkegrupper" i to artikler, samt for skattesvik.

I tillegg fikk han bøter på tilsvarende 1,6 millioner kroner, og avisenes datamaskiner ble konfiskert. Dommen var politisk motivert og den strengeste dom noensinne mot en journalist i Aserbajdsjan. Fatullayev var tidligere journalist i magasinet "Monitor" hvis redaktør Elman Huseynov ble myrdet våren 2005.

Helsingforskomiteen har også tett kontakt med det aserbajdsjanske eksilmiljøet i Norge, og engasjerte seg for

enken etter Huseynov. Det ble innledet et samarbeid med Den norske Advokatforeningens menneskerettighetsutvalg om hjelp til å føre enkens sak mot Aserbajdsjan i den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen (EMD).

Komiteen nominerte en aserbajdsjansk redaktør til Fritt Ords/Zeit-Gerd Bucherius-prisen som han også ble tildelt.

StatoilHydro

Aserbajdsjan har vært utgangspunktet for debatt om næringslivets samfunnsansvar, ettersom StatoilHydro er en av landets største investorer. Se side 21.

Asylsøkere

Komiteen hadde også i 2007 stor pågang av aserbajdsjanske asylsøkere som søkte om råd og hjelp.

Georgia

Ansvarlig: Aage Borchgrevink

Det var omfattende politisk uro i Georgia i november 2007. Myndighetene slo hardt ned på demonstranter i Tbilisi og erklærte unntakstilstand. Krisen løste seg etter at regjeringen utlyste nyvalg tidlig i 2008. Den politiske og menneskerettslige situasjonen er fortsatt preget av uløste konflikter mellom den georgiske stat og utbrytterregionene Abkhasia og Sør-Ossetia. Det er stadige voldsepisoder i grenseområdene og til tider spent mellom partene. Det

Gagra i Abkhasia.

er også problemer knyttet til domstolenes uavhengighet, politibrutalitet, og mediernes situasjon.

Faktareise

Faktareise til Georgia og Abkhasia 22.-30. april for å undersøke menneskerettighetssituasjonen i landet, følge opp prosjekter for menneskerettighetsovervåking og rettshjelp i georgiske regioner, og etablere kontakter i utbryterrepublikken Abkhasia. Ved Aage Borchgrevink og Ivar Dale.

Prosjektstøtte

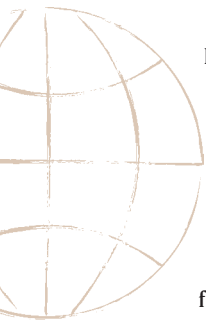
- › Caucasian Center for Human Rights and Conflict Studies (Georgian Helsinki Committee)

Rådgiver Aage Borchgrevink foran parlamentet i Abkhasia.

MIDTØSTEN/ASIA

Tyrkia

EUs avgjørelse om å starte forhandlinger om medlemskap med Tyrkia i 2005 signaliserte at lovendringene på menneskerettighetsfeltet oppfylte København-kriteriene fra 1993. De siste årene har derimot voldsbruken økt, særlig i den sørøstlige delen av landet. Drap og fornyet brutalitet fra politi og sikkerhetsstyrker reiste spørsmål om den menneskerettslige fremgangen var i ferd med å bli avløst av stagnasjon eller til og med tilbakegang.

Konferanse

- › *Conscientious objection must be made legal*. Konferansen om militærnektelse på samvittighetsmessig grunnlag konkluderte med at Tyrkia trengte en lovendring. Arrangører: en rekke tyrkiske organisasjoner, med finansiell støtte fra Den norske Helsingforskomité. Istanbul, 27.-28.januar.

Rapport

- › *Historic conference on conscientious objection*. Rapport fra konferansen i Istanbul 27.-28.januar. Ført i pennen av Ozgur Heval Cinar og redigert av assisterende generalsekretær Gunnar M. Karlsen. Istanbul, 20. februar 2007.

Ansvarlig: Gunnar M. Karlsen

- › *Turkey: Need for firm leadership on human rights*. Rapport basert på innspill fra Human Rights Foundation of Turkey og faktareise til Tyrkia 4.-11. oktober 2006. Assisterende generalsekretær Gunnar M. Karlsen, 25. januar 2007.

Seminar

- › *Human Rights Developments in Turkey: The Impact of the EU Reform Process on the Fight Against Torture*. Med gjesteforelesere fra Human Rights Foundation of Turkey. Arrangører: Helsingforskomiteen og Legeforeningens Menneskerettighetsutvalg. Menneskerettighetshuset i Oslo, 16. april.

Faktareise

Helsingforskomiteen reiste til Nord-Irak og Tyrkia 21.-29. april for å oppdateres på de viktigste menneskerettighetsutfordringene i områdene. Ved assisterende generalsekretær Gunnar M. Karlsen.

Prosjektstøtte

Samarbeid med Human Rights Foundation of Turkey. Behandling og dokumentasjon av tortur i Tyrkia.

Nord-Irak

Faktareise

Helsingforskomiteen reiste til Nord-Irak og Tyrkia 21.-29. april for å oppdateres på de viktigste menneskerettighetsutfordringene i områdene. Gunnar M. Karlsen deltok i et studieopplegg i menneskerettigheter, flerkulturell forståelse og

konflikthåndtering ved universitetet i Sulimaniya i Nord-Irak. 60 studenter fra hele landet deltar i studieprosjektet, som er et samarbeid mellom Helsingforskomiteen, Høgskolen i Buskerud og Norsk Folkehjelp.

Ansvarlig: Gunnar M. Karlsen

Israel

Ansvarlig: Bjørn Engesland

- › Undersøkelsesreise til Israel og Vestbredden 5.-12.mai. Møter med organisasjoner, menneskerettsaktivister, israelske og palestinske parlamentarikere, israelske bosettere og palestinske intellektuelle i Tel Aviv, Haifa, Nasaret, Jerusalem, Jenin, Nablus og Betlehem. Ved generalsekretær Bjørn Engesland.

Ved klagemuren i Jerusalem.

Indonesia

Ansvarlig: Bjørn Engesland

Generalsekretær Bjørn Engesland deltok som NGO-representant i Norges offisielle menneskerettsdialog med Indonesia. I 2007 ble møtene holdt i Oslo 23.-25. april.

Kina

Ansvarlig: Bjørn Engesland

Generalsekretær Bjørn Engesland deltok som NGO-representant i Norges offisielle menneskerettsdialog med Kina. I 2007 ble rundebordkonferansen holdt på Lillestrøm 18.-19. oktober.

Faktareise

Helsingforskomiteen reiste 1.-8. desember til Beijing og Hongkong for å møte kinesiske menneskerettighetsmiljøer, intellektuelle, akademikere, institusjoner og internasjonale organisasjoner. Ved Bjørn Engesland og Berit Lindeman.

SENTRAL-ASIA

Ansvarlig: Berit Lindeman. Stedlig representant: Ivar Dale

Helsingforskomiteens regionale kontor i Sentral-Asia åpnet offisielt 2. mars 2007. Kontoret ligger i Bisjkek, hovedstaden i Kirgisistan. Ved stedlig representant Ivar Dale fungerer kontoret som komiteens lyttepost i regionen og gjør oss i stand til å ta opp presserende menneskerettsproblemer med lokale myndigheter, internasjonale organisasjoner og andre med innflytelse i regionen. DNHs nettverk i Sentral-Asia har blitt betydelig utvidet det siste året. Det kommer stadig flere henvendelser også fra internasjonale organisasjoner og utenlandske journalister. Komiteen har vært bidragsyter til en rekke seminarer og konferanser. Stedlig representant har tilrettelagt for møter for flere andre internasjonale organisasjoner, samt samarbeidet med Den svenske Helsingforskomiteen om en trainingrekke for kirgisiske og usbekiske advokater. Han har også publisert essays på en Sentral-Asia blogg finansiert av Eurasia Foundation: www.eurasianet.org.

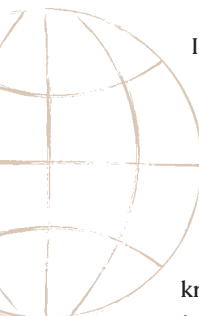
Seminar

- › Økende politisk spenning i Sentral-Asia: Hvordan agerer Europa? Med Tamara Chikunova, stifter av organisasjonen Mødre mot dødsstraff og tortur, Tolekan Ismailova, stifter av organisasjonen Citizens Against Corruption og Ivar Dale, Helsingforskomiteens stedlige representant i Bisjkek, Kirgisistan. Menneskerettighetshuset i Oslo, 8. november.

Demonstrasjoner mot sittende president Bakiev i Bisjkek i Kirgisistan, april 2007.

Kasakhstan

I mai 2007 stemte det kasakhstanske parlamentet for å tillate president Nazarbayev Nursultan å bli i posisjon i et ubegrenset antall perioder. Parlamentsvalget 18. august sikret regjeringspartiet alle seter i nasjonalforsamlingen, mens ingen av de to største opposisjonspartiene kom over sperregrensen. OSSEs konklusjon om at valget var et skritt i retning mot demokrati var svært kontroversiell. Det var også OSSEs ministerråds bestemmelse 30. november om at Kasakhstan får formannskapet i 2010.

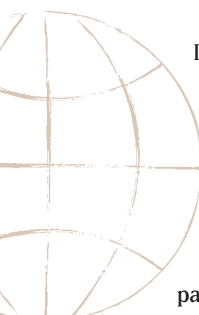
Småpottfond

- › Et småpottfond for Kasakhstan ble lansert i juni. Organisasjoner med prosjekter innenfor menneskerettigheter og demokratiutvikling kunne søke om støtte fra 5000 til 15 000 dollar i perioden 22. juni til 31. juli.

Prosjektstøtte

- › NGO Civil Society
- › Legal Initiative

Kirgisistan

I mars 2007 gikk den kirgisiske regjeringen av, og opposisjonslederen Almaz Atabayev ble statsminister. 19. april brukte politistyrkene vold for å bekjempe en ukeshang demonstrasjon for president Kurmanbek Bakievs avgang i hovedstaden Bisjkek. Den 22. oktober, dagen etter en omstridt folkeavstemning om grunnlovsendring, oppløste Bakiev det kirgisiske parlamentet. Han annonserte nytt parlamentsvalg 16. desember, der hans eget parti fikk flest seter og opposisjonen ikke ble representert. Valget ble sterkt kritisert av vestlige observatører.

Seminar

Ved åpningen av regionalkontoret i Sentral-Asia arrangerte Helsingforskomiteen seminaret *Reforming the Penitentiary: The Role of NGOs* i Bisjkek 2. mars 2007.

Hovedkontoret i Oslo var representert ved assisterende generalsekretær Gunnar M. Karlsen og Sentral-Asia rådgiver Berit Lindeman. Tilstede var også president i Den internasjonale Helsingforsføderasjon Ulrich Fischer og representanter fra Den svenske Helsingforskomiteen.

Kirgisiske myndigheter var representert ved justisminister Marat Kajypov, parlamentariker Iskhak Masaliev, samt representanter for påtalemyndigheten og kirgisiske fengselsmyndigheter. Representanter for nasjonale og internasjonale organisasjoner og NGOer var også tilstede.

Stemmetelling ved parlamentsvalget i Kirgisistan.

Da DNH satte serien om Harry Potter i Karabalta-fengslets bokhylle, var kun tre andre bøker tilgjengelig for utlån - verker av Lenin og Karl Marx. DNH ønsker blant annet å kunne bidra til at guttene blir interessert i å lese.

Småpottfond

- › Et småpottfond for Kirgisistan ble lansert 19. april. Organisasjoner kunne søke om støtte til prosjekter til fremme av menneskerettigheter og demokrati på mellom 5000 og 15 000 dollar frem til juni 2007.

IHFs president Ulrich Fischer, DNHs assisterende generalsekretær Gunnar M. Karlsen og stedlig representant Ivar Dale kjøper smågodt på markedet i Osh, den nest største byen i Kirgisistan.

Prosjekt i barnefengsel

- › 50 gutter i alderen 14-17 år sitter i Fengselskoloni nummer 14 for mindreårige straffedømte utenfor byen Karabalta. I samarbeid med den lokale organisasjonen Adilet Legal Clinic startet Helsingforskomiteen et prosjekt for å skaffe lærere, kjøpe sportsutstyr, bygge opp et bibliotek og gi guttene grunnleggende datakunnskap. Prosjektet startet 19. august.

Brev

A bright future – for criminals? Åpent brev til kirgisiske partier i forkant av parlamentsvalget.

Tema: kvinners rettigheter og brudekidnapping.
Sentral-Asia representant Ivar Dale, 14 desember.

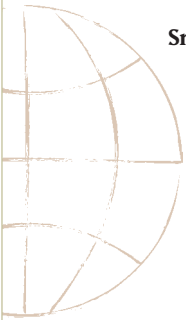
Valgobservasjon

Sentral-Asia representant Ivar Dale observerte parlamentsvalget i Kirgisistan, 16. desember.

Prosjektstøtte

- › Spravedlivost (Justice)
- › Adilet Legal Clinic
- › Global and Local Information Partnership
- › AUCA Bride-Kidnapping Project
- › Citizens Against Corruption

Tadsjikistan

Småpottfond

- › Et småpottfond for Tadsjikistan ble lansert 12. oktober. Organisasjoner kunne søke om prosjektstøtte mellom 5000 og 15 000 dollar i perioden 10. oktober til 10. november 2007.

Leninstatue i Khojand, Tadsjikistan

Turkmenistan

Turkmenistan var under tidligere president Saparmurat Niyazov (1985-2006) et av verdens verste diktaturer. Niyazovs etterfølger Gurbanguly Berdymukhammedov har ikke gjennomført særlige samfunnsendringer. Landet har tusenvis av politiske fanger og er fortsatt beryktet for utbredt bruk av tortur.

Nettverk

Gjennom stedlig representant har DNH deltatt i et internasjonalt nettverk som arbeider med problemstillinger knyttet til Turkmenistan.

Seminar

- › *Status quo – or hopes for change?*
Seminar om mulighetene for demokratiske forandringer i Turkmenistan etter at landet fikk en ny president 14. februar. Gjesteinnledere: Aygul Tajieva, tidligere senator i det turkmenske parlamentet, som mistet sitt mandat

og flyktet til Sverige etter å ha kritisert Niyazovs regime. Nurmehammed Hanamov, tidligere minister i Niyazovs regjering og ambassadør i Tyrkia og Israel, nå bosatt i Østerrike. Pirimkuli Tanrykuliyevev, turkmensk professor og tidligere parlamentariker, bodd i eksil i Norge siden 2003. Arrangører: Helsingforskomiteen og turkmenere i eksil. Menneskerettighetshuset i Oslo, 14. mars 2007

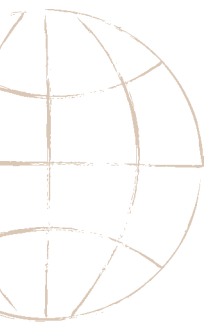
Fotoutstilling

Seminaret ble arrangert samtidig med åpningen av en fotoutstilling fra Turkmenistan (1900-1980), samlet av Shokrat Kadyrov. Menneskerettighetshuset i Oslo.

Appell

- › Brev til myndighetene i Bulgaria om å ikke returnere opposisjonspolitiker Annadurdy Khajiev til Turkmenistan. Helsingforskomiteen og turkmenske eksilpolitikere, 14. mars 2007.

Usbekistan

I august 2007 lettet EU sanksjonene mot Usbekistan i forbindelse med Andijan-massakren i mai 2005.

Siden en uavhengig gransking av massakren ennå ikke hadde blitt gjennomført og ingen ansvarlige hadde blitt stilt for retten, øvde menneskerettsorganisasjoner press på EU for å videreføre sanksjonene.

President Islam Karimovs 7-årsperiode gikk ut i januar 2007. Han gikk inn i en ny periode etter et grunnlovsstridig presidentvalg 23. desember.

Menneskerettighetsforkjemperen Umida Niyazova ble arrestert og fengslet 22. januar, til store protester fra det internasjonale samfunn. Hun ble løslatt 8. mai.

Den usbekiske menneskerettighetsjournalisten Alisher Saipov fra nyhetsbyrået www.ferghana.ru ble skutt og drept i den kirgisiske byen Osh 24. oktober.

Appell

- › *Appeal for immediate release of Mrs Gulbakhor Turaeva in Andijan, Uzbekistan.* Brev til Usbekistans president Islam Karimov, Helsingforskomiteen 25. januar.
- › *Appeal for immediate release of Ms Umida Niyazova in Tashkent, Uzbekistan.* Brev til Usbekistans president Islam

Disse barna bor i Fergana-dalen i Usbekistan, der også Andijan ligger.

Karimov signert av en rekke internasjonale organisasjoner, deriblant Helsingforskomiteen. 2. februar.

OSSE

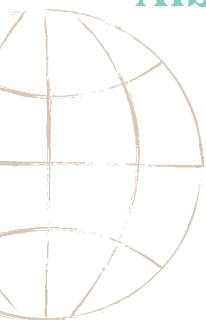
- › *Presidential Elections in Uzbekistan.* Innlegg ved Human Dimension Implementation Meeting, Working Session 14, Democratic Institutions: Democratic elections, citizenship and political rights, 3. oktober. Ved Silja Nordahl

Prosjektstøtte

- › Mothers Against Death Penalty and Torture

VEST-BALKAN

Albania

Behandlingen av albanere som emigrerer til nabolandene og av illegale migranter som returneres av EU til Albania fortsatte å være hovedfokuset for overvåknings-, opplysnings-, opplærings- og påvirkningsarbeid. Mishandling av albanere utført av greske tjenestemenn fikk stor medieoppmærksomhet i 2007.

Prosjektstøtte

- › Albanian Helsinki Committee

Helsingforskomiteen i Albania.

Ansvarlig: Ole B. Lilleås

Bosnia og Hercegovina

Kunnskap om og engasjement for menneskerettigheter er mangelfullt på lokalt nivå i Bosnia og var fokus for overvåkning i utvalgte bosniske kommuner og i en TV-serie rettet mot ungdom. Diskriminerende praksis i domstoler og forvaltning er utbredt. Støtte til et strategisk rettshjelpsprosjekt har utfordret myndigheter i konkrete saker med etnisk diskriminering i Republika Srpska. Drapet på vår kollega Dusko Kondor økte bekymringen for menneskerettighetsforkjemperes arbeidsmuligheter.

Brev

- › *Re: Killing of Helsinki Committee activist Dusko Kondor in Bijelina on 22 February 2007.* Brev til innenriksministrene i Republika Srpska og Føderasjonen Bosnia og Hercegovina med krav om etterforskning av drapet på en kollega i Bijelina. 23. februar.

Prosjektstøtte

- › Helsinki Committee for Human Rights in Bosnia and Herzegovina
- › Helsinki Committee for Human Rights in Republika Srpska

Kroatia

Som kandidatland til EU anerkjennes Kroatia ofte som et land med stor framgang, men denne prosessen er preget av svært hurtig vedtatte lover av varierende kvalitet og med ulik grad av reell iverksettelse. Dette gjelder ikke minst lokal forvaltning og domstoler i krigsutsatte områder. Helsingforskomiteen støttet et prosjekt for å bistå enkeltpersoner, særlig etniske minoriteter, som møtte vansker i møte med slik institusjoner.

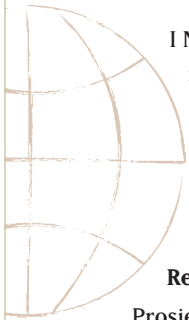
Prosjektstøtte

- › Croatian Helsinki Committee

Kroatia er kanskje mest kjent for sin idylliske feriekyst. Her fra gamlebyen i Rovinj på Pula-halvøya i nord.

Makedonia

I Makedonia har Helsingforskomiteen støttet generell menneskerettighetsovervåkning med stadig offentliggjøring av resultater. Dette er viktig for å kunne bedømme om reformer i forbindelse med EU-tilpasning får konsekvenser for menneskerettighetene på bakken.

Reise

Prosjektbesøk til Helsingforskomiteen i Makedonia ved Bjørn Engesland, Vanja Kleven og Ole B. Lilleås i oktober.

Prosjektstøtte

- › Helsinki Committee for Human Rights of the Republic of Macedonia

Montenegro

Som ny stat har Montenegro vedtatt ny grunnlov og måttet tiltre internasjonale menneskerettighetsinstrumenter. Helsingforskomiteen har arbeidet med påvirkningsarbeid i denne sammenheng og drevet menneskerettighetsovervåkning med spesielt fokus på tortur og annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

Balkan-rådgiver Ole B. Lilleås på befaring i Ulcinj sammen med Slobodan Franovic, leder for Den montenegrinske Helsingforskomité.

Prosjektstøtte

- › Montenegrin Helsinki Committee for Human Rights

Serbia / Kosovo

Mye av omverdenens fokus lå i 2007 på spørsmålet om Serbias forhold til EU gjennom en mulig stabiliserings- og samarbeidsavtale, samt spørsmålet om framtidig status for et Kosovo preget av økende politisk og sosial spenning. Innenfor dette politiske bildet har ikke Serbia og Kosovos store menneskerettighetsutfordringer fått sin fortjente plass og oppmerksomhet. Helsingforskomiteen har forsøkt å rette fokus på grunnleggende menneskerettslige problemstillinger som situasjonen for minoriteter og behovet for å bygge en rettstat i Kosovo og nødvendigheten av at Serbia samarbeider med Straffedomstolen for det tidligere Jugoslavia (ICTY) i Haag.

Stedlig representant i Kosovo: Julie Chadbourne

Valg

- › Balkanrådgiver Ole B. Lilleås var til stede i Beograd ved parlamentsvalget i Serbia søndag 21. januar

Seminar

- › *Kosovo and Serbia: Human Rights in the Shadow of Nationalism and Final Status.* Menneskerettighetshuset i Oslo, 1. februar.

Valgplakat for Det demokratiske parti og president Boris Tadić

Roma-befolkningen i Kosovo beskyldes for å være uinteresserte i utdanning. Denne familiefaren fortalte Helsingforskomiteen om hvor økonomisk vanskelig det er å holde 6-8 barn på skolen når man mangler forsikring og må betale blodpris for de minste helsetjenester. Minstejenten ved siden av jobber iherdig med hjemmeleksene.

Kirkens Nødhjelp og Dansk Flygtningehjelp har gjenoppbygget noen av de nedbrente husene i Roma-bosettelsen sør for Mitrovica. Men flere huseiere klager over at de har vært gjerrige med plassen og at husene ikke er bygget på sine opprinnelige grunnmurer. Dette ekteparet har nå et to-etasjes 'hus' på bare 3x4 m² i flateareal.

Brev

- › *Official Reaction to the Vëtevendosje Protest of Saturday, 10 February 2007.* Brev til internasjonale og lokale myndigheter i Kosovo i samarbeid med Den internasjonale Helsingforsføderasjon og Den svenske Helsingforskomité, 14. februar.
- › *Concern for the appointment of Ombudsperson in Kosovo.* Brev til Assembly of Kosovo, 16. oktober.

Faktareiser

- › Reise til Kosovo 12.-17. mars for å identifisere nye samarbeidspartnere og observere menneskerettighetssituasjonen for minoriteter. Ved Bjørn Engesland, Ole B. Lilleås, Silja Nordahl og Vanja Bentsen Kleven.
- › Reise til Kosovo i desember med fokus på rettstats-spørsmål ved Ole B. Lilleås.

Mediedebatt

- › Norge på kollisjonskurs med FN. Innlegg i Dagbladet 28. februar om at Norge har bidratt til å svekke presset på Serbia til å samarbeide med FN-domstolen for det tidligere Jugoslavia. Samarbeid med Amnesty International Norge. Svar fra utenriksminister Jonas Gahr Støre i Dagbladet 13. mars
- › Stedlig representant Julie Chadbourne deltok i et debattpanel i TV-programmet "Life in Kosovo" 27. juli. Debatten handlet om rettsvesenet i Kosovo.

OSSE

- › *Rule of law in Kosovo.* Innlegg ved Human Dimension Implementation Meeting, Working Session 13, Rule of Law III: Independence of the judiciary and right to a fair trial, 2. oktober. Ved Silja Nordahl

Rapport

- › *Second-class Minorities. The Continued Marginalization of RAE Communities in Kosovo.* Oktober 2007.

Forelesning

- › Stedlig representant i Kosovo, Julie Chadbourne, foreleste om menneskerettighetssituasjonen for sigøynergruppene "Roma, Ashkali og Egyptere" i Kosovo på et seminar i regi av Holocaustssenteret i Oslo, 14. oktober.

Landnotat

- › Notatet *Kosovo – Behov for en langsiktig politikk for menneskerettigheter* i september. Landnotatet var grunnlag for informasjons- og påvirkningsarbeid mot politikere, forvaltning, presse og andre interesserte.

Konferanse

- › *Human rights challenges in Kosovo – is there a need for an Helsinki Presence?* Todagers konferanse i Mavrovo, Makedonia for et bredt sammensatt utvalg av menneskerettighetsforkjempere fra Kosovo, og Helsingforskomiteer fra regionen, Sverige og Norge.

Nytt Helsingforsråd

- › Helsingforskomiteens stedlige representant i Kosovo fikk i 2007 i hovedoppdrag å finne nye samarbeidspartnere. Kosovo Helsinki Monitor ble ekskludert fra Den internasjonale Helsingforsføderasjonen samme år på grunn av manglende virksomhet, og mye arbeid ble lagt ned i å identifisere og opparbeide nye kontakter.
- › Deltakere fra konferansen i Mavrovo i oktober (se over) gikk sammen for å etablere et Helsingforsråd. Det nye rådet vedtok statutter og valgte sitt første styre 6. desember.

Prosjektstøtte

- › Helsinki Committee for Human Rights in Serbia

Undervisning

Les om undervisningsprosjekter på Balkan på side 25.

NETTVERK OG MELLOMSTATLIGE PROSESSER

Ansvarlige: Bjørn Engesland, Gunnar M. Karlsen og Ole B. Lilleås

Helsingforskomiteen er medlem i nasjonale og internasjonale nettverk av menneskerettighetsorganisasjoner. Komiteen deltar også hvert år på en rekke internasjonale møter og konferanser og følger nøye med på utviklingen av det internasjonale menneskerettighetssystemet. Målet er å påvirke stater og internasjonale organisasjoner til å beskytte og fremme menneskerettigheter, samt å få frem saker i den norske offentlighet.

Nettverk og samarbeid

Den internasjonale Helsingforsføderasjon (IHF)

› *Human Rights in the OSCE Region. Annual report by the International Helsinki Federation.* Den norske Helsingforskomité bidro med et kapittel om menneskerettighetsutvikling og debatt i Norge foregående år, 2006. Rapporten ble publisert i mars.

› Utsveklingsprogram: Informasjonsleder Silja Nordahl tilbrakte to uker ved IHF-sekretariatets kontor i Wien 14.-29. april. Programmet startet i 2006 da Lamija Muzuroviz tilbrakte mai måned hos Den norske Helsingforskomité.

› IHF gikk til østerrikske myndigheter og meldte seg konkurs i november etter at en av sekretariatets økonomiansvarlige hadde bedrevet omfattende underslag. Sekretariatsleder Aaron Rhodes gikk av og medlemmene av IHFs eksekutivkomité trakk seg fra vervene. Fellesskapet av Helsingforskomiteer ønsket imidlertid å etablere en ny Helsingforsorganisasjon og en arbeidsgruppe for dannelsen av en slik organisasjon ble utpekt. Den norske Helsingforskomité deltar i denne arbeidsgruppen.

Koalisjonen for ICC

Helsingforskomiteen er medlem av Coalition for the International Criminal Court, et globalt nettverk av over 2500 sivilsamfunnsorganisasjoner som arbeider for at International Criminal Court (ICC) skal være rettferdig, effektiv og uavhengig.

Europa-Middelhavsnettverket

Helsingforskomiteen er assosiert medlem av Euro-Mediterranean Human Rights Network som består av mer enn 80 menneskerettighetsorganisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner i 30 land i Europa- og Middelhavsregionen.

DARE

Helsingforskomiteen er medlem av Democracy and Human Rights Education in Europe (DARE) Network, som består av 37 medlemmer fra 23 europeiske land.

Norsk NGO-forum for Menneskerettigheter

Helsingforskomiteen er sekretariat og koordinator for NGO-forum, et nettverk av norske uavhengige organisasjoner. I mars 2007 utarbeidet NGO-forum et posisjonsdokument med anbefalinger til hvilke land- og temaspørsmål norske myndigheter burde prioritere i FNs Menneskerettighetsråd. Ole B. Lilleås var redaktør for posisjonsdokumentet.

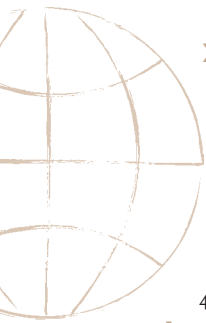
Senter for Menneskerettigheter

Basic Course on International Human Rights Protection er et ukeskurs for internasjonale deltakere i regi av Norsk Senter for Menneskerettigheter ved Universitetet i Oslo. Helsingforskomiteen har i alle år hatt god kontakt med senteret, og kurset inneholder gjerne et besøk på Menneskerettighetshuset i Oslo. Assisterende generalsekretær Gunnar M. Karlsen foreleste for kursdeltakerne 21. november.

Assisterende generalsekretær Gunnar M. Karlsen sammen med direktøren for Coalition for the International Criminal Court William R. Pace.

De forente nasjoner (FN)

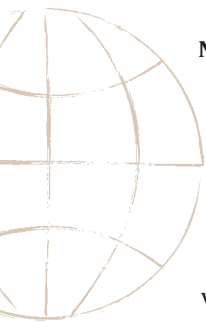

- › *Re: utfordringer for menneskerettighetene etter rettsprosessen mot og henrettelsen av Saddam Hussein. Behov for sterkt engasjement fra FNs side.* Brev til utenriksminister Jonas Gahr Støre etter FNs nye generalsekretær Ban Ki-moons kontroversielle uttalelser om rettsprosessen mot Saddam Hussein. I samarbeid med Amnesty International Norge, 4. januar.
- › Norsk NGO-forum utarbeidet et posisjonsdokument med anbefalinger til tema for Norges innspill i FNs menneskerettighetsråd (se forrige side).
- › Helsingforskomiteen ved Ole B. Lilleås redigerte en alternativ rapport til Norges femte periodiske rapport til FNs torturkomité (se side 22).

Står Ban Ki-moon for å vektlegge staters suverenitet foran internasjonale menneskerettigheter?" spurte menneskerettsorganisasjoner etter at den nye generalsekretæren i FN hadde uttalt seg om Saddam Husseins henrettelse. UNPhoto Mark Garten.

Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa (OSSE)

Møte med formannskapet

Helsingforskomiteen deltok på det spanske formannskapetets møte med sivile organisasjoner i Wien 11. januar. Komiteen tok i samarbeid med Den internasjonale Helsingforsføderasjon opp temaet yttrings- og organisasjonsfrihet i Russland, og ba OSSEs formannskap gi sin støtte til Det russisk-tsjetsjenske vennsforbundet som sto under hardt press fra myndighetene. Ved informasjonsleder Silja Nordahl.

Møte med Norges OSSE-delegasjon

Helsingforskomiteen besøkte Norges OSSE-delegasjon i deres kontorer i Wien. Silja Nordahl hadde møte med ministerråd Erling Skjønberg og rådgiver Wenche Prebensen 21. april.

OSSEs tilnærming til Kasakhstan

Helsingforskomiteen kritiserte, i likhet med mange andre menneskerettsorganisasjoner, OSSEs vurdering av parlamentsvalget i Kasakhstan 18 august for å være for positiv. Komiteen var også kritisk til at Kasakhstan, som på mange områder ikke oppfyller sine forpliktelser i OSSE, får organisasjonens formannskap i 2010. Artikkel på www.nhc.no, 21. august.

Human Dimension Implementation Meeting

Helsingforskomiteen var tilstede ved OSSEs årlige HDIM-møte i Warszawa:

Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa's sekretariat ligger i Wien. Der holder også den norske OSSE-delegasjonen til. Foto: OSCE/Mikhail Evstafiev

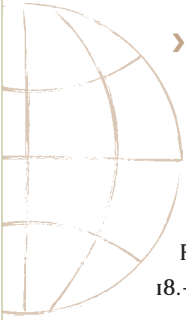

Vanja Bentsen Kleven holdt innlegg om Russland ved HDIM i Warszawa i oktober. Foto: OSCE/SarahCrozier

- › *Effects of the ICC in the OSCE area: development of new legal tools to prosecute core international crimes.* Side event 28. september (se side 20).
- › *Rule of law in Kosovo.* Innlegg ved arbeidsmøte 13, Rule of Law III: Independence of the judiciary and right to a fair trial, 2. oktober. Ved informasjonsleder Silja Nordahl.
- › *Presidential Elections in Usbekistan.* Innlegg ved arbeidsmøte 14, Democratic Institutions: Democratic elections, citizenship and political rights, 3. oktober. Ved informasjonsleder Silja Nordahl
- › *Freedom of expression and free media in Russia.* Innlegg ved arbeidsmøte 16, Fundamental Freedoms II: Freedom of expression, free media and information, 4. oktober. Ved EØS-prosjektleder Vanja Bentsen Kleven.

Menneskerettighetsdialoger

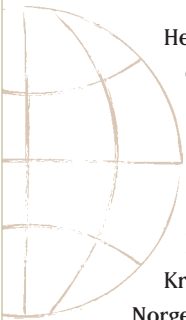

- › Generalsekretær Bjørn Engesland deltok også i 2007 som NGO-representant i Norges offisielle menneskerettighetsdialoger med Indonesia og Kina.
- I 2007 ble rundebordsmøtet med Indonesia holdt i Oslo 23.-25. april.
- Rundebordsmøte med Kina ble holdt på Lillestrøm 18.-19. oktober.

Norges menneskerettighetsdialog med Kina startet i 1997, og møtene har funnet sted både i Oslo og i Beijing.

Internasjonale kjerneforbrytelser og rettsoppgjør

Helsingforskomiteen har siden midten av 1990-tallet engasjert seg i utviklingen av det internasjonale strafferettssystemet, både i forhold til internasjonale og nasjonale jurisdiksjoner.

Barn i krig

- › *Bør være en krigsforbrytelse å bruke barn i krig.* Kronikk i fellesskap med Amnesty International Norge, Norges Røde Kors og Redd Barna. Dagbladet, 12. juni.

Rettsoppgjør i Rwanda

- › *Gacaca must ensure fair trial.* Brev til rwandesiske myndigheter med appell om å rette seg etter internasjonale standarder for rettsoppgjør ved de lokale folkedomstolene (Gacaca) for folkemordet i 1994. 11. juli.

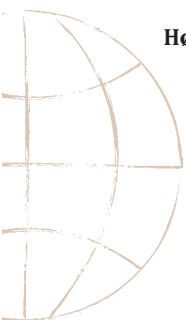
Brev og høringsuttalelse

Til Stortingets Utenrikskomité og Justiskomité om Norges ansvar for å bekjempe straffrihet for internasjonale kjerneforbrytelser. 26. september (se side 22).

Den internasjonale straffedomstolen (ICC)

- › *Effects of the ICC in the OSCE area: development of new legal tools to prosecute core international crimes.* Side event ved assisterende generalsekretær Gunnar M. Karlsen og rådgiver Berit Lindeman i samarbeid med Den nederlandske Helsingforskomité og Senter for menneskerettigheter (UiO), 28. september.

Kampen mot terrorisme

Høringsuttalelse

- › Eget kapittel i den nye straffeloven om terrorhandlinger og terrorrelaterte handlinger og spørsmål om ratifikasjon av Europarådets konvensjon om forebygging av terrorisme. Til Justis- og politidepartementet ved Lovavdelingen 7. 16. juli.

Britisk rapport

- › Helsingforskomiteen bidro med informasjon om Norge til rapporten Terrorism Pre-Charge Detention. Comparative Law Study. Et globalt komparativt studium av varetektspraksis i terrorist-saker. Av den britiske menneskerettighetsorganisasjonen Liberty, november 2007.

Menneskerettigheter i Norge

Ansvarlige: Gunnar M. Karlsen og Ole B. Lilleås

I 2007 har Helsingforskomiteen engasjert seg særlig eller fått betydelig medieoppslag på følgende menneskerettighetstema- og debatter i Norge:

- Kritikkverdige forhold ved utlendingsinternatet på Trandum og i fengselsinstitusjoner
- manglende prioritering av menneskerettigheter i Nordområdestrategien og i Russlandspolitikken generelt
- etterforskning av antatte krigsforbrytere i Norge og behov for straffelovsendringer så norske domstoler kan prøve internasjonale kjerneforbrytelser
- norsk Serbia-politikk på kollisjonskurs med FN-domstolen for det tidligere Jugoslavia
 - Norges femte periodiske rapport til behandling i FNs torturkomité
 - næringsliv og menneskerettigheter, med fokus på StatoilHydros og Aker Kværners ansvar

Rapport

- › *Human Rights in the OSCE Region. Annual report by the International Helsinki Federation.* Den norske Helsingforskomité bidro med et kapittel om menneskerettighetsutvikling og debatt i Norge foregående år, 2006. Rapporten ble publisert i mars.

NGO-forum

Helsingforskomiteen er sekretariat og koordinator for Norsk NGO-forum for menneskerettigheter, et nettverk av norske uavhengige organisasjoner.

Næringslivets menneskerettighetsansvar

- › *Kritiske kommentarer til statsadvokatens begrunnelse for å henlegge anmeldelsen av Aker Kværner ASA.* Brev til Justisminister og Justis- og politidepartementet. Helsingforskomiteen, Amnesty International Norge og Den norske Advokatforening, 2. november.
- › *StatoilHydros ansvar.* Kronikk i Dagbladet av Helsingforskomiteen og Bellona 21. november.

Besøk av Nobelprisvinner

Nobels Fredsprisvinner fra 2003, Shirin Ebadi, var på Norgesbesøk i september. Den iranske menneskerettighetsadvokaten møtte blant annet organisasjonene på Menneskerettighetshuset i Oslo. Ebadi og Helsingforskomiteens generalsekretær Bjørn Engesland avtalte nytt møte i Teheran våren 2008.

Nobelprisvinner og menneskerettighetsadvokat Shirin Ebadi sier hver gang hun besøker Menneskerettighetshuset i Oslo at hun er glad for å 'være hjemme blant sine egne'.

Støttemarkering for demonstranter i Burma

Helsingforskomiteen var tilstede ved solidaritetsmarkeringen for burmesiske demokratiforkjempere utenfor Nobels Fredssenter 28. september. Arrangører: Den norske Burmakomite, Amnesty International Norge, Nobels Fredssenter, LO, Campaign Committee for Burmese in Norway.

Norske burmesere møtte opp på plassen foran Nobels Fredssenter for å vise sin støtte til hardt forfulgte demokratidemonstranter i hjemlandet

Mediedebatt med utenriksministeren

› Norge på kollisjonskurs med FN. Innlegg i Dagbladet 28. februar om at Norge har bidratt til å svekke presset på Serbia til å samarbeide med FN-domstolen for det tidligere Jugoslavia. Samarbeid med Amnesty International Norge. Svar fra utenriksminister Jonas Gahr Støre i Dagbladet 13. mars

Utenriksministeren har engasjert seg i avisdebatter med Helsingforskomiteen i 2007.

› Kjære Jonas Gahr Støre. Brev i Dagbladet 16. oktober til utenriksministeren med appell om tydeligere norsk støtte til russiske menneskerettighetsforkjempere. Ved Russlandsrådgiver Aage Borchgrevink. Svar fra utenriksminister Støre i Dagbladet, 16 november og motsvar fra Borchgrevink 23. november.

Torturkonvensjonen

FNs torturkomité (CAT) gjennomgikk Norges femte periodiske rapport til torturkonvensjonen 12.-13. november. I den forbindelse publiserte Helsingforskomiteen en alternativ rapport til Norges rapport sammen med Den norske Advokatforeningens menneskerettighetsutvalg, Den norske psykologforening, Norsk Organisasjon for Asylsøkere, Redd Barna Norge, Amnesty International Norge og Human Rights House Foundation. Publisert 2. november

Venstre: FNs torturkomité og Europarådets torturkomité har i mange år kritisert Norges bruk av glattceller til varetekstfengsling. Høyre: Helsingforskomiteen og Amnesty International Norge undersøker forholdene ved Ringerike Fengsel.

Internasjonale kjerneforbrytelser inn i norsk strafferett

› Straffebestemmelser om folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser: Høringsnotat fra Justisdepartementets lovavdeling, 1. juni 2007.

› Brev til Stortingets Utenrikskomité og Justiskomité om Norges ansvar for å bekjempe straffrihet for internasjonale kjerneforbrytelser som folkemord, krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskerettigheter. Helsingforskomiteen sammen med Amnesty International Norway, REDRESS og African Rights, 26. september.

› Høring om ny Straffelov i Stortingets Justiskomité. Om regjeringens forslag om lovendring som åpner for at norske domstoler kan dømme for internasjonale kjerneforbrytelser. 4. desember.

Menneskerettighetsundervisning

Ansvarlige: Enver Djuliman, Lillian Hjorth og Mina Skouen

”Human rights education aims at developing an understanding of our common responsibility to make human rights a reality in every community and in society at large. In this sense, it contributes to the long-term prevention of human rights abuses and violent conflicts, the promotion of equality and sustainable development and the enhancement of people’s participation in decision-making within a democratic system.”

Fra FNs verdensprogram for menneskerettighetsundervisning (2005)

Barentsregionen

Barentsregionsprosjektet besto opprinnelig av menneskerettighetsskoler for ungdommer i Norge og Russland, i samarbeid med kommuner og fylker på begge sider av grensen. Siden 2001 har programmet omfattet en rekke aktiviteter for ungdom, lærere, kommuneansatte, aktivister og journalister. Alle tiltakene gir opplæring i flerkulturell forståelse, menneskerettigheter og fredelig konflikthåndtering. I 2007 organiserte Helsingforskomiteen:

- › én menneskerettighetsskole for ungdom i Murmansk
- › to menneskerettighetsskoler for lærere i Murmansk
- › to seminarer for journalister; ett i Murmansk og ett i Arkhangelsk
- › en menneskerettighetsdialog for russiske journalister i Oslo

Internasjonal konferanse

For første gang diskuterte fagpersoner på høyt nivå hvordan FNs Verdensprogram for menneskerettighetsundervisning kan implementeres i barne- og ungdomsskolen, samt i utdanningen for jurister, politi og fengselsbetjenter. Over 100 deltakere: Norske, russiske og europeiske politikere, lærere, byråkrater, organisasjonsrepresentanter, fengselsansatte og personer med ansvar for politiutdanning. Konferanse i regi av Helsingforskomiteens undervisningsavdeling, Murmansk 28.-29. mars.

Russiske lærere diskuterer menneskerettigheter på kurs i Murmansk i november 2007.

Murmanskerklæringen om Menneskerettighetsundervisning, 29. mars 2007

Skolesystemet:

- Alle elever må lære om FNs Verdenserklæring om menneskerettigheter og FNs arbeid for menneskerettighetene
- Menneskerettigheter må være en grunnleggende del av skolens innhold og læringsmiljø
- Opplæring i menneskerettigheter bør baseres på elev-aktive og deltakende metoder. Krittisk tenkning må oppøves og oppmuntres
- Menneskerettigheter må integreres i alle fag
- Alle aktører må delta aktivt i læringsprosessene, lærere så vel som elever
- Det sivile samfunnets aktører, inkludert foreldre og ikke-statlige organisasjoner, må inkluderes i læringsprosessene

Lærerskoler og annen høyere utdanning:

- Menneskerettighetene må være en del av lærernes utdanning og videreutdanning
- Lærere må få opplæring i deltakende pedagogikk
- Lærerstudenter må få større rom for deltakelse i læringsprosessen
- Det må organiseres kurs i menneskerettigheter for skoleledelse og skoleadministrasjon

Politi og fengsel:

- Menneskerettighetene må inn på læreplan i politi- og fengselsutdanningen
- Det bør organiseres kurs i menneskerettigheter for politi- og fengselsledelse
- Det bør legges til rette for videreutdanning i menneskerettigheter for politi og fengselsansatte

Murmanskerklæringen

Murmanskerklæringen om menneskerettighetsundervisning ble underskrevet av norske og russiske fagpersoner på den internasjonale konferansen om menneskerettighetsundervisning i Murmansk 28.-29. mars. Erklæringen slår fast at FNs Verdensprogram for menneskerettighetsundervisning ikke har fått den oppmerksomhet den fortjener i Norge og Russland.

Konferanserapport

- › *International Conference on Human Rights Education. Murmansk, Russia 28.-29. March 2007.* Norsk og russisk, oktober 2007

Representasjonskontor

Undervisningsleder Enver Djuliman startet i 2007 arbeidet med å opprette et representasjonskontor for menneskerettighetsundervisning i Murmansk. Kontoret skal etter planen åpnes våren 2008 og dekke undervisningsarbeid i fylkene Murmansk og Arkangelsk, og i Karelia.

Hviterussland

Helsingforskomiteen startet i 2005 et program for utvikling av undervisningsvirksomhet for hviterussere i samarbeid med den hviterussiske journalistforeningen BAJ, Den hviterussiske Helsingforskomiteen og Human Rights Center Viasna. I 2007 ble det organisert to kurs for lærere, tre menneskerettighetsskoler for ungdom og to seminarer for journalister. En nyetablert ungdomsgruppe gjennomførte fem prosjekter i løpet av året.

De fleste kursene ble arrangert i utlandet fordi regimet i Hviterussland har kriminalisert alt sivil engasjement som retter kritikk mot diktaturet.

Norsk Journalistlag har vært involvert i de prosjektene som gjelder journalister.

Nord-Kaukasus

Den første menneskerettighetsskolen for tsjetsjenske studenter gikk av stabelen i Nazran, Ingusjetia 22-26. januar. Undervisningsleder Enver Djuliman og fagsjef for menneskerettighetsundervisning Lillian Hjorth foreleste. Parallelt med menneskerettighetsskolen gikk et kurs for lærere med 15 deltakere. Samarbeidsprosjekt med Memorials kontor i Nazran.

Norge

Bygg Broer — Ikke Murer. Prosjektsamarbeidet med Drammen kommune fortsatte i 2007, blant annet med en internasjonal samling i Red Wing, Minnesota.

Høyskolestudier

- › Helsingforskomiteen fortsatte i 2007 samarbeidet med Høgskolen i Buskerud om studiet 'Menneskerettigheter, flerkulturell forståelse og konflikthåndtering'.

Didaktikkbok for lærere

- › *Bygg broer, ikke murer. 97 øvelser i menneskerettigheter, flerkulturell forståelse og konflikthåndtering.* Bok om menneskerettighetsdidaktikk. Av Enver Djuliman og Lillian Hjorth. Norsk utgave ved Humanist forlag. Bosnisk-serbisk-kroatisk utgave ved Den norske Helsingforskomité og Den bosniske Helsingforskomité.

Ukraina

I 2007 har Helsingforskomiteen i samarbeid med organisasjonene Kharkov Helsinki Group og Renesanse startet etableringen av et program for undervisning i demokratiske prosesser, menneskerettigheter og konflikthåndtering. Oppstart av de enkelte kurs i begynnelsen av 2008.

USA

Helsingforskomiteen ved Enver Djuliman og Lillian Hjorth deltok på menneskerettighetsskole i Red Wing, Minnesota 15.-20. april, der studenter fra Europa, Asia og Sør-Amerika var samlet på fredskonferansen *Build Bridges, Not Walls*. Konferansen er en videreføring av prosjektet Bygg Broer — Ikke Murer, som Helsingforskomiteen har drevet i flere år i samarbeid med Drammen kommune.

Ungdommene gjør gruppearbeid på konferansen i Minnesota i april.

Vest-Balkan

Menneskerettighetsskoler for ungdom

I 2007 har Helsingforskomiteen, i samarbeid med søsterkomiteer i det tidligere Jugoslavia, organisert tre regionale og rundt 30 nasjonale ni-dagers menneskerettighetsskoler, samt tre møter med lokale skolekoordinatorer. Programmet har pågått siden 1999 og de lokale Helsingforskomiteene har nå hovedansvaret for gjennomføringen av hver skole. Den norske komiteen finansierer tiltakene.

Menneskerettighetsskolene på Balkan har gjennom årene involvert tusensvis av ungdommer, hvorav noen er organisert i ni ungdomsgrupper under de lokale Helsingforskomiteene. I 2007 gjennomførte ungdomsgruppene rundt 20 prosjekter. En ny ungdomsgruppe ble etablert i Beograd.

Ungdomsgruppene har hatt fire koordinatormøter i 2007, samt et strategiseminar i Oslo i desember der de lagde en selvstendig plan for prosjektutvikling for de neste tre årene. Prosjektet har i løpet av 2007 fått en ungdomsgruppekoordinator og nettredaktør i tillegg til skolekoordinatoren.

Virtuell menneskerettighetsskole

Internettidsiden www.humanrightsschools.org ble tatt i bruk i 2006. Her kan ungdom lese om Menneskerettighetsskolenes nyheter og få oversikt over aktiviteter. I 2007 har dessuten rundt 40 ungdommer på Balkan tatt del i en nettbasert menneskerettighetsskole med virtuelle forelesninger og oppgavebesvarelser gjennom denne internettidsiden.

Bokutgivelser

- › *Menneskerettigheter – en innføring*. Oversettelse til roma publisert i januar og lansert på en konferanse med 42 Roma-organisasjoner i Sarajevo i februar.

Adela Galešić ble i 2007 ansatt som ungdomsgruppekoordinator og redaktør for prosjektets nettside www.humanrightsschools.org.

- › *Barn, lærer og skolen*. En samling tekster av Inge Eidsvåg, redigert av Helsingforskomiteens undervisningsleder Enver Djuliman og lektor ved Høgskolen i Nesna, Harald Nilsen. Bosnisk-serbisk-kroatisk. Utgivere: Den norske Helsingforskomité, Bosnian Helsinki Committee (Sarajevo)

Bokturné i Bosnia og Hercegovina

- › Undervisningsleder Enver Djuliman sammen med medforfattere Lillian Hjorth og Inge Eidsvåg reiste til de bosniske byene Velika Kladusa, Banja Luka, Sarajevo og Mostar for å presentere bøkene *Bygg broer, ikke murer*, *97 øvelser i menneskerettigheter, flerkulturell forståelse og konflikthåndtering* og *Barn, lærer og skolen*.

Forsoningsreiser i Bosnia og Hercegovina

- › 35 ungdommer fra alle de tidligere jugoslaviske republikker deltok på en "Menneskerettighetsskole på hjul" til byene Sarajevo, Srebrenica, Mostar, Konjic, Vucovar og Prijedor – alle åsteder for grove krigsforbrytelser på 1990-tallet.

Boken *Menneskerettigheter – en innføring* fikk stor medieoppmærksomhet da den ble lansert på Roma-språket i Sarajevo.

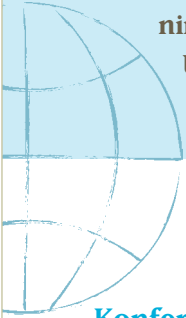
Bosniske Sudbin forteller ungdommene om hvordan han som 17-åring opplevde å sitte i fangenskap i den serbiske konsentrasjonsleiren Trnopolje ved hjembyen Prijedor.

EØS-finansieringsordningene

Ansvarlige: Vanja Bentsen Kleven og Anders Nielsen

På oppdrag fra Utenriksdepartementet (UD) fikk Helsingforskomiteen i 2005 koordinerings- og informasjonsansvar for bilateralt partnerskap mellom ikke-statlige organisasjoner (NGOer) i giver- og mottakerland under EØS-finansieringsordningene. Prosjektet videreføres frem til april 2009 gjennom en anbudsrunde hvor Helsingforskomiteen signerte kontrakt med UD i september 2007. Gjennom EØS-midlene bidrar Norge, Island og Liechtenstein med over 9 milliarder kroner til prosjekter i de 10 nye EU-landene, samt Hellas, Spania og Portugal. I løpet av 2007 ble ordningen utvidet til å omfatte Romania og Bulgaria. Helsingforskomiteen samarbeider med UD, de norske ambassadene i mottakerlandene, de ulike lands fondsforvaltere, samt Financial Mechanism Office (FMO) i Brussel, som er sekretariat for EØS-midlene.

Konferanser, seminarer og møter – Norge

- › Deltakelse og innlegg på Polsk-Norsk partnerskapsforum 8 januar.
- › Deltakelse i Europapolitisk NGO-forum, UD
- › Informasjonsseminar i Tromsø om EØS-midlene 26 april. Samarbeidsarrangement med Europahuset, KS, samt Nordland, Troms og Finnmark Fylkeskommune.
- › Informasjonsmøte i Kristiansand 30 oktober i samarbeid med styret i "Forum Sør", sammenslutning for organisasjoner i Agder.
- › Koordineringsmøter med Innovasjon Norge om de bilaterale samarbeidsprogrammene under EØS-midlene i Romania og Bulgaria.
- › Jevnlige samarbeidsmøter med UD.
- › Jevnlige informasjonsmøter med norske organisasjoner interesserte i samarbeid under EØS-midlene.

Konferanser, seminarer og møter – utlandet

- › Deltakelse på planleggingsmøte med UD, ambassaden, fondsforvaltere og FMO i Warszawa, Polen i forbindelse med lanseringen av NGO-fondet.
- › Deltakelse på lanseringskonferansen for NGO-fondet i Bratislava, Slovakia 27. mars. Koordinering av norsk deltakelse, NGO-delegasjon med 25 representanter.
- › Deltakelse på lanseringskonferansen av NGO-fondet i Riga, Latvia 2. april.
- › Deltakelse på lanseringskonferansen for NGO-fondet i Warszawa, Polen 24. april. Koordinering av norsk deltakelse, NGO-delegasjon med 40 representanter.
- › Deltakelse på planleggingsmøte i Tallinn, Estland i forbindelse med lansering av NGO-fondet.
- › Deltakelse på lanseringen av de bilaterale samarbeidsprogrammene under EØS-midlene for Romania og Bulgaria, Bucuresti, Romania 13. november og Sofia, Bulgaria 15. november.

- › Deltakelse på lanseringskonferansen for NGO-fondet i Tallinn, Estland 22. november. Koordinering av norsk deltakelse, NGO-delegasjon med 23 representanter.
- › Deltakelse på forberedende møte med fondsforvaltere, UD og den norske ambassaden i forbindelse med lansering av NGO-fondet i 2008 i Ljubljana, Slovenia 10. desember.

Informasjonsdistribusjon

- › I samarbeid med UD, de norske ambassadene i mottakerlandene og FMO distribuerte Helsingforskomiteen informasjon om EØS-finansieringsordningene til norske NGOer via:
 - e-mail lister, elektroniske nyhetsbrev og nettportalen www.ngonorway.org
 - innlegg på ulike møter og seminarer
 - aktiv nettverksbygging med aktuelle NGO-aktører i Norge og i mottakerlandene

Nettportal

Nettportalen *NGO Norway Information Portal* (www.ngonorway.no) ble ferdigstilt og tatt i bruk i løpet av 2007. Portalen skal være et operativt verktøy for nyheter om NGO-fondene og for bilaterale partnersøk. Portalen inneholder:

- database over norske ikke-statlige organisasjoner
- informasjon og nyheter om NGO-fondene
- generell informasjon om donor- og mottakerlandene
- linker til relevante dokumenter
- kontaktdetaljer
- nyheter innenfor EØS-finansieringsordningene
- oversikt over godkjente prosjekt under NGO-fondene

Informasjonsvirksomhet

Ansvarlig: Silja Nordahl og Anders Nielsen

Mediadekning

Blant Helsingforskomiteens aktiviteter i 2007 fikk observasjonen av parlamentsvalget i Serbia 21. januar den bredeste mediedekning. Stor oppmerksomhet fikk også minnemarkeringen for ettårsdagen for drapet på den russiske journalisten Anna Politkovskaja 7. oktober (se side 7).

Norske medier viste dessuten interesse for:

- etterforskning og rettsforfølgelse av mistenkte krigsforbrytere som oppholder seg i Norge
- krav om gransking av Aker Kværners oppdrag i Guantanamo
- Norges femte periodiske rapport etter torturkonvensjonen, den alternative rapporten til torturkomiteen og FNs kritikk av Norge
- menneskerettighetssituasjonen i Russland og Tsjetsjenia, særlig i forhold til ytringsfrihet og journalisters vilkår
- parlamentsvalget i Russland 2. desember

Nettsider

I løpet av 2007 publiserte komiteen 175 nyhetsnotiser på hjemmesidene www.nhc.no, en økning på 28% siden 2006, og tilsvarende fire saker per arbeidsuke i snitt. Nettsidene hadde også ukentlige oppdaterte aktualitetsannonser. Besøket på nettsidene økte fra ca. 600 per dag de to siste månedene av 2006 til gjennomsnittlig 960 besøk per dag de siste månedene i 2007 – en økning på 60%. I 2007 kom ca 30% av alle besøk fra brukere i Norge, sammenlignet med 40% i 2006. Fra utlandet utgjorde besøk fra USA den største andelen med gjennomsnittlig 30%.

Publikasjoner

Helsingforskomiteens årsrapport for 2006 ble vedtatt av rådet på årsmøtet 26. mars 2007. *Menneskerettighetsmagasinet MR* 1/2007 kom ut i juli. Årsrapporten og MR-magasinet ble sendt ut i ca. 1200 eksemplarer til støttemedlemmer, Utenriksdepartementet, utenriksstasjoner, utenlandske ambassader i Norge, stortingsrepresentanter, menneskerettighetsansvarlige ved departementene, Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda, ombudene, sivile organisasjoner, samt riksdekkende og regionale media.

Noen av Helsingforskomiteens publikasjoner kan fåes eller kjøpes ved henvendelse til sekretariatet, mens andre kan lastes ned fra nettsidene. Komiteen mottok bestillinger per e-mail eller telefon ukentlig i 2007. Mest populært var undervisningsavdelingens brosjyre *Undervisning i Menneskerettigheter* (2004) og hefte *Menneskerettigheter, flerkulturell forståelse og konflikthåndtering* (2001). Mange ønsket dessuten å få tilsendt *Menneskerettighetsmagasinet MR*, i ulike utgaver.

Medlemmer

Ved utgangen av 2006 hadde Helsingforskomiteen 600 støttemedlemmer. I 2007 mistet vi ni medlemmer, mens elleve nye personer ønsket å støtte komiteens arbeid.

Økonomi

Ansvarlig: Fernanda Zubillaga Nilsen

Helsingforskomiteen mottok i 2007 ikke støtte til kjerneprosjekter fra Utenriksdepartementet. Derimot mottok vi ny prosjektstøtte på til sammen 22,5 millioner NOK fordelt på 20 prosjekter. Av disse er 17,5 millioner overført til 2008, hvorav størsteparten er utbetalt og disponert til igangsatte prosjekter. I tillegg ble 11,5 millioner kroner overført fra

2006, tilhørende 14 prosjekter fra tidligere år. Prosjektmidlene har kommet fra Utenriksdepartementet, Barentssekretariatet, Stiftelsen Fritt Ord og private givere. Støttemedlemskap bidro med 90.000 kroner.

Israelske soldater i Jerusalem. April 2007.

DEN NORSKE HELSINGFORSKOMITÉ

Menneskerettighetshuset, Tordenskioldsgate 6B, N-0160 Oslo
Telefon: (+47) 22 47 92 02 - Fax: (+47) 22 47 92 01
www.nhc.no